

Stratégia nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske

Príbeh pilotného projektu č. 7

(hlavní partneri projektu: mesto Partizánske, Priatelía Zeme, o. z.)

Riadenie nakladania s komunálnym odpadom

Nakladanie s komunálnym odpadom patrí aktuálne medzi mimoriadne atraktívne témy nielen pre výskumníkov,¹ ale aj pre politikov a širokú verejnosť. Svetová banka napríklad upozornila, že v roku 2016 mestá vo svete vyprodukovali 2,01 miliardy ton tuhého komunálneho odpadu, čo znamená, že každý človek produkuje denne približne 0,74 kg tuhého komunálneho odpadu. Ak sa produkcia komunálneho odpadu nespomalí, experti Svetovej banky predpokladajú, že približne v roku 2050 obyvateľstvo miest ročne vyprodukuje takmer 3,5 miliardy ton tuhého komunálneho odpadu.² Tieto alarmujúce čísla vyznievajú ešte vážnejšie, ak sa vezmú do úvahy konkrétne vyjadrenia expertov. Napríklad, Laura Tuck zo Svetovej banky upozornila na súvis medzi kvalitou riadenia nakladania s komunálnym odpadom a širším kontextom dopadov ich nadmernej produkcie takto: *Zlé riadenie nakladania s odpadmi nielen poškodzuje ľudské zdravie i kvalitu životného prostredia, no zároveň prispieva ku klimatickej zmene.*³

Aj keď medzinárodní aktéri tejto verejnej politiky uznávajú, že najväčšie problémy s riadením nakladania s komunálnym odpadom vykazujú najzaostalejšie krajiny,⁴ miera produkcie komunálneho odpadu v najvyspelejších krajinách je taká vysoká, že riadenie nakladania s ním je výzvou pre všetkých zainteresovaných aktérov aj v týchto krajinách.

Ak sa pozrieme na slovenské pomery, situácia je vážna. Napríklad, v úvode materiálu „Ako menej skládkovať: Návrh opatrení na zníženie miery skládkovania komunálneho odpadu“, ktorý bol vypracovaný Inštitútom environmentálnej politiky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, sa konštatuje nasledujúce: *Problematika odpadového hospodárstva patrí k najväčším výzvam životného prostredia na Slovensku. Miera recyklácie komunálneho*

¹ Prehľad prístupov rôznych výskumníkov je obsiahnutý napríklad v práci: Soukopová, J. – Vaceková, G. – Klimovský, D. 2017. Local waste management in the Czech Republic limits and merits of public-private partnership and contracting out. Utilities policy, roč. 48, s. 201 – 209.

² World Bank: Solid Waste Management. Dostupné z: <<https://www.worldbank.org/en/topic/urbandevelopment/brief/solid-waste-management>> (30. 9. 2019).

³ World Bank: Global Waste to Grow by 70 Percent by 2050 Unless Urgent Action is Taken: World Bank Report. Dostupné z: <<https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2018/09/20/global-waste-to-grow-by-70-percent-by-2050-unless-urgent-action-is-taken-world-bank-report>> (30. 9. 2019).

⁴ Kaza, S. – Yao, L. C. – Bhada-Tata, P. – Van Woerden, F. 2018. What a Waste 2.0 : A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050. Urban Development. Washington: World Bank.

odpadu je jedna z najnižších v EÚ a skládkovanie je stále dominantná forma nakladania s odpadom. Odpad a nesprávne nakladanie s ním pritom zťažuje životné prostredie dvakrát. Priamy vplyv má jeho uskladňovanie a prípadná hrozba kontaminácie prostredia, sekundárna záťaž je v podobe tlaku na využívanie nových zdrojov, ktoré môžu byť v niektorých prípadoch neobnoviteľné.⁵ Z uvedeného vyplýva, že na Slovensku prevažuje taký prístup, ktorý je vo vyspelých krajinách považovaný už za prekonaný, respektíve zaostalý, a z hľadiska budúceho vývoja tiež najzťažujúcejší.

Na lepšiu ilustráciu je žiaduce spomenúť zopár údajov. Napríklad, v roku 2018 bolo na Slovensku vyprodukovaných približne 2,33 milióna ton komunálneho odpadu, čo predstavovalo z hľadiska celkovej produkcie odpadov podiel na úrovni 17 %. V priemere to znamená, že každý obyvateľ v danom roku vyprodukoval 427 kg takéhoto odpadu, čo v rámci EÚ predstavuje podpriemernú produkciu komunálneho odpadu. Alarmujúco však vyznieva fakt, že až asi 1,18 milióna ton malo charakter zmesového, teda netriedeného odpadu, čím sa Slovensko radí medzi krajiny EÚ s výrazne podpriemernou úrovňou recyklácie.⁶ *Dotriedňovanie zmesového komunálneho odpadu a následná recyklácia alebo zhodnotenie v relevantnej miere na Slovensku neexistuje, hoci počas posledných viac než 10 rokov bolo prijatých v legislatíve a zavedených do praxe viaceré nástroje, respektíve opatrení pre oblasť odpadov: vznik a fungovanie Recyklačného fondu (neskôr jeho nahradenie iným mechanizmom), programy odpadového hospodárstva na úrovni republiky, krajov, okresov, miest a pôvodcov odpadov, povinné miery recyklácie odpadov z obalov a ďalších častí komunálneho odpadu, zvyšovanie poplatkov za uloženie odpadov, sprísnenie podmienok pri povoľovaní skládok odpadov atď.⁷ Pozitívnu správou v tejto situácii je fakt, že čoraz viac miestnych aktérov si uvedomuje kritickosť súčasného stavu i jeho riziká, snažia sa v tejto oblasti environmentálnej politiky vystupovať proaktívne a nečakať iba na riešenia zhora.⁸ Paradoxne však v tomto kontexte vyznieva to, že na Slovensku sa možno pomerne často stretnúť s tým, že miestni aktéri (teda predovšetkým obce a mestá) si nevedia poradiť s hlavným článkom odpadového hospodárstva, ktorým sú obyvatelia obcí a miest.*

Partneri projektu

Mesto Partizánske je okresným mestom ležiacim v juhovýchodnej časti Trenčianskeho kraja. Jeho populácia presahuje úroveň 22 000 obyvateľov. Z hľadiska legislatívy vystupuje, rovnako ako iné slovenské obce a mestá, v pozícii manažéra odpadového hospodárstva na svojom

⁵ Haluš, M. – Dráb, J. – Široký, P. – Výškrabka, M. 2018. Ako menej skládkovať: Návrh opatrení na zníženie miery skládkovania komunálneho odpadu. Bratislava: Inštitút environmentálnej politiky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky. Dostupné z: <https://www.minzp.sk/files/iep/ako_menej_skladkovat.pdf> (30. 9. 2019).

⁶ Jonáš, R. 2019. Kam kráča komunálny odpad na Slovensku? (1. časť). Dostupné z: <<https://www.odpady-portal.sk/Dokument/104900/kam-kraca-komunalny-odpad-na-slovensku-1-cast.aspx>> (30. 9. 2019).

⁷ Jonáš, R. 2019. Kam kráča komunálny odpad na Slovensku? (1. časť). Dostupné z: <<https://www.odpady-portal.sk/Dokument/104900/kam-kraca-komunalny-odpad-na-slovensku-1-cast.aspx>> (30. 9. 2019).

⁸ Ktoré mestá a obce triedia odpad najlepšie? Pozrite si rebríček OZV ENVI – PAK. Dostupné z: <<https://www.odpady-portal.sk/Dokument/104037/ktore-mesta-a-obce-triedia-odpad-najlepsie-pozrite-si-rebricek-ozv-envi-pak.aspx>> (30. 9. 2019).

území. V rámci svojich kompetencií určuje systém zberu, odvozu, spracovania a zneškodňovania odpadov. Do tejto sféry jeho aktivít patrí aj nakladanie s komunálnym odpadom. Problematika komunálneho odpadu je pritom širokou agendou. Kompetencie mesta Partizánske v oblasti zvozu a likvidácie komunálneho a drobného stavebného odpadu definuje zákon NR SR č. 79/2015 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Bližšia špecifikácia zvozu a likvidácie odpadov v rámci miest a obcí je definovaná v jednotlivých všeobecne záväzných nariadeniach každej obce a mesta. V týchto právnych predpisoch sú špecifikované druhy odpadov, teda komunálne odpady, drobné stavebné odpady a elektroodpady z domácnosti, vymedzené sú subjekty, ktoré realizujú nakladanie s odpadmi, a určené sú tiež zdroje financovania (najmä výška poplatku za komunálny odpad). Z hľadiska práva je pôsobnosť mesta Partizánske určená striktno. Mesto je v pozícii verejného aktéra, ktorý má zákonom určené povinnosti intervenovať v oblasti zvozu a likvidácie komunálneho odpadu. Oblasť životného prostredia, a teda aj nakladania s komunálnym odpadom je v meste organizačne zastrešená oddelením životného prostredia a dopravy Úradu mesta Partizánske.

Mesto Partizánske patrí k tým slovenským mestám, ktoré pristupujú k verejnej politike nakladania s komunálnym odpadom koncepčne a strategicky. Okrem iného sa môže pochváliť týmito materiálmi:

- Optimalizácia zberného dvora a triedeného zberu odpadov v meste Partizánske (prijatý v roku 2009),
- Koncepcia nakladania s biologicky rozložiteľnými komunálnymi odpadmi v meste Partizánske (prijatý v roku 2011),
- Program odpadového hospodárstva mesta Partizánske na roky 2011 – 2015,
- Program predchádzania vzniku odpadov mesta Partizánske (prijatý v roku 2012),
- Program odpadového hospodárstva mesta Partizánske na roky 2016 – 2020.⁹

V zmysle svojich legislatívnych povinností pristúpilo mesto k separovanému zberu odpadov už v roku 2006, a to prostredníctvom projektu Separovaný zber komunálnych odpadov, do ktorého sa zapojilo tiež 21 obcí ležiacich v okolí Partizánskeho. Financovanie projektu ležalo čiastočne na pleciach mesta Partizánske a kooperujúcich obcí a čiastočne boli jeho náklady kryté z prostriedkov Recyklačného fondu. V rámci implementácie tohto projektu začalo mesto Partizánske riešiť zber, prepravu a dotriedňovanie papiera, plastov, viacvrstvových kombinovaných materiálov, skla a kovových obalov vrecovým i kontajnerovým systémom. Došlo k vybudovaniu zberného dvora na sídlisku Šípok a obstaraniu potrebných technológií (napríklad separačnej linky, mostovej váhy, zberového automobilu s lineárnym stláčaním a podobne), ako aj k nákupu vriec a kontajnerov slúžiacich na zber triedeného odpadu. V súčasnosti sa triedený zber odpadov v zástavbe bytových domov vykonáva prostredníctvom zberných nádob určených na zber papiera, plastov, viacvrstvových kombinovaných materiálov, skla a kovových obalov. V častiach mesta, kde sa nachádzajú rodinné domy, sa na tento účel používajú farebne rozlíšené vrecia a mesto organizuje zber vybraných druhov odpadu v pravidelných intervaloch niekoľkokrát do roka. Dotriedňovanie odpadov prebieha najmä na dotriedňovacej linke. Následne sú odpady upravené lisovaním podľa požiadaviek

⁹ Moňok, B. – Beznáková, L. 2019. Analýza súčasného stavu nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske. Bratislava: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

odberateľov. Mesto sa snaží o inkluzívny prístup a napríklad v roku 2015 získalo z Recyklačného fondu prostredníctvom projektu Optimalizácia triedeného zberu odpadov v Partizánskom zdroje nielen na nákup ďalších zberných nádob, ale i na informačnú kampaň o triedení odpadu a jeho ďalšom využívaní.¹⁰

V súčasnosti sa v rámci triedeného zberu odpadov v meste Partizánske zbiera papier a lepenka, plasty, nápojové kartónové obaly, sklo, kovy a kovové obaly, textil a obuv, opotrebované pneumatiky, elektroodpad z domácností, jedlý olej, batérie a akumulátory, žiarivky a žiarovky, odpadové oleje, farby a lepidlá, kyseliny a rozpúšťadlá a biologický odpad zo zelene i z kuchýň a reštaurácií. Zber, prepravu a zneškodnenie komunálnych odpadov vykonávajú pre mesto Partizánske Technické služby mesta Partizánske, s. r. o. Zber, prepravu a zhodnotenie vytriedených zložiek komunálneho odpadu má mesto zmluvne zabezpečené prostredníctvom firiem KURUC COMPANY, spol. s r. o., Enviropol, s. r. o., Zberné suroviny, a. s., Žilina, SHP Harmanec, a. s., EKO HUNKA, s. r. o., Peter Kucharčík, Žilina; ENVI-GEOS Nitra, s. r. o., ELEKTRO-RECYCLING, s. r. o., DETOX, s. r. o., MACH TRADE, s. r. o., Ekolumi, s. r. o., Banská Bystrica, SLOVAL, s. r. o., Žiar nad Hronom, General Plastic, a. s., Kolárovo, Castor & Pollux, a. s., Bratislava, TRANSFORM RECYCLING, a. s., Žiar nad Hronom, MAT-obaly, s. r. o., Prievidza a Technické služby mesta Partizánske, s. r. o.

Druhý hlavný partner projektu, ktorý bol zástupcom mimovládneho sektora, bolo občianske združenie Priatelia Zeme – SPZ. Toto občianske združenie vzniklo v roku 1996 a jeho hlavnou misiou sa stala ochrana životného prostredia a prírody na Slovensku i v širšom európskom kontexte. Prioritne sa združenie venuje dvom témam. Prvou témou je minimalizácia znečisťovania životného prostredia odpadmi a toxickými látkami. Druhou témou je podpora udržateľných riešení ďalších ekologických problémov. Jedenásti členovia združenia pracujú na zastavovaní činností škodlivých pre ľudí a prírodu, ale hlavne vytvárajú a realizujú pozitívne udržateľné riešenia v prospech budúcich generácií a ostatných foriem života.¹¹

Počas doterajšej existencie si toto občianske združenie na Slovensku vybudovalo silné postavenie v oblasti odpadového hospodárstva. Jeho aktivity sú širokospektrálne:

- v legislatívnom procese aktívne vstupuje do pripomienkových konaní (Priatelia Zeme – SPZ pripomienkovali okrem iných tiež novelu zákona o odpadoch vo veci zákazu dovozu odpadu zo zahraničia do spaľovní na Slovensku, pri novelizácii zákona o reklame sa im podarilo presadiť zákaz nevyžiadaného vhadzovania reklám do poštových schránok a podobne);
- realizuje osvetové a výchovno-vzdelávacie aktivity (napríklad informačné kampane, odborné semináre, školenia či prednášky) a vedie kampane na zastavovanie škodlivých činností;
- poskytuje pomoc obciam a mestám v znižovaní množstva odpadov, pri rozvoji triedeného zberu odpadov a ich zhodnocovaní;

¹⁰ Partizánske: Separovaný zber komunálnych odpadov. Dostupné z: <<https://www.partizanske.sk/separovany-zber-komunalnych-odpadov.phtml?id3=23369>> (30. 9. 2019).

¹¹ Priatelia Zeme – SPZ. Kto sme. Dostupné z: <<http://www.priateliazeme.sk/spz/o-nas/kto-sme>> (30. 9. 2019).

- realizuje pilotné projekty, ktoré prezentujú trvalo udržateľné riešenia (napríklad triedenie, kompostovanie, recykláciu, znižovanie množstva odpadov);
- poskytuje pomoc občanom a samosprávam dotknutým zámermi, ktoré by mohli znečisťovať ich životné prostredie;
- obhajuje právo občanov na zdravé životné prostredie;
- realizuje výskum, monitoring, vypracovávanie odborných analýz;
- realizuje praktické environmentálne akcie.

V minulosti toto združenie napríklad pomohlo zaviesť a zlepšiť triedený zber na recykláciu (kompostovanie bioodpadov) v desiatkach slovenských miest a obcí, pomohlo zastaviť niekoľko výstavieb skládok nebezpečných odpadov, usporiadalo viac než štyri stovky vzdelávacích či osvetových akcií a prostredníctvom informačných kampaní prispelo z zvýšeniu všeobecnej informovanosti o spôsoboch balenia šetrných k prostrediu. Okrem toho úspešne implementovalo viaceré domáce i medzinárodné projekty, napríklad Škola udržateľnosti V4, Trvalo udržateľné vzdelávanie v oblasti ochrany klímy a prírodných zdrojov prostredníctvom prevencie vzniku znečistenia, prípadne Povedzme si všetko o kompostovaní.

Ako jednoznačné pozitívum sa ukázalo to, že mesto Partizánske už s občianskym združením Priatelia Zeme – SPZ aktívne spolupracovalo. Zástupcovia združenia v nedávnej minulosti vypracovali pre potreby mesta Partizánske optimalizáciu triedeného zberu odpadov i koncepciu nakladania s biologicky rozložiteľnými materiálmi. Okrem toho odborníci združenia absolvovali na školách v tomto meste prednášky zamerané na ochranu prírodného a životného prostredia.¹²

Popri spomenutých aktéroch na implementácii projektu spolupracovala JRK Waste Management, s. r. o., ktorá sa venuje systémom evidencie nakladania s komunálnym odpadom.

Mesto Partizánske v projekte zastupovali najmä Andrea Bencelová, vedúca oddelenia životného prostredia a dopravy Úradu mesta Partizánske, ktorá vystupovala aj ako odborný garant, a Beáta Katulinová, ktorá zastávala pozíciu procesného analytika.

Pokiaľ ide o občianske združenie Priatelia Zeme – SPZ, jednoznačným lídrom bol Branislav Moňok, ktorý je jeho štatutárnym zástupcom. Okrem neho združenie v projekte reprezentovala tiež Lenka Beznáková, ktorá sa venuje nielen riadiacim a organizačným aktivitám, ale tiež prednáškovým a školiacim aktivitám, ako aj profesionálnemu poradenstvu v oblasti triedeného zberu v obciach.

Minulé aktivity oboch hlavných partnerov potvrdzovali, že ide o skúsených a aktívnych aktérov v oblasti environmentálnej politiky na lokálnej úrovni. Vzájomné poznanie vlastných aktivít a kapacít vyplývalo aj z predchádzajúcej spolupráce oboch partnerov. Tieto skúsenosti vytvárali skvelý predpoklad možného vzájomného porozumenia pri príprave a implementácii

¹² Partizánske: Do separovania sa musíme zapojiť všetci. Dostupné z: <https://www.partizanske.sk/?id_kat_for_menu=26286&module_action_315001_id_ci=16165> (30. 9. 2019).

tohto pilotného projektu. Jeho donorom bol Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

Obrázok č. 1: Jedno zo skorších podujatí organizovaných občianskym združením v meste Partizánske pre jeho obyvateľov¹³

Ciele a časový plán projektu

Hlavným cieľom pilotného projektu sa stala príprava a schválenie strategického dokumentu zameraného na nakladanie s komunálnym odpadom v meste Partizánske, pričom táto príprava i schvaľovanie mali rešpektovať princípy participatívnej tvorby verejných politík.

Pri bližšom pohľade na projektový zámer možno uviesť, že partneri sa dohodli na hľadani riešenia spracovávanía odpadov v horizonte 10 rokov v podmienkach mesta Partizánske. Ako uviedol Branislav Moňok: *Stratégia nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske je návrhom krokov, ako znížiť náklady na odpadové hospodárstvo a súčasne podporiť ekologické rozhodnutia pri výkone správy mesta. Je žiaduce a potrebné na príprave*

¹³ Priatelia Zeme – SPZ: Priatelia Zeme SPZ opäť prednášali v Partizánskom. Zverejnené dňa 9. 3. 2017. Dostupné z: <<https://www.priateliazeme.sk/spz/z-nasej-prace/priatelia-zeme-spz-opat-prednasali-v-partizanskom>> (30. 9. 2019).

*strategického dokumentu pracovať s verejnosťou a jednotlivými zložkami populácie v meste, aby nastavené opatrenia a riešenia našli pochopenie i primeraný ohlas vo verejnosti. Zámerom je práve v spolupráci s verejnosťou hľadať efektívne environmentálne a ekonomické riešenia nakladania s komunálnym odpadom v meste Partizánske v zmysle plnenia kompetencií zverených obciam podľa aktuálneho zákona o odpadoch.¹⁴ Mesto Partizánske sa od začiatku ústami svojho hlavného predstaviteľa primátora mesta Jozefa Božika hlásilo k participatívnemu a inkluzívnemu prístupu pri realizácii tohto projektu: *Participáciu považujem za mimoriadne dôležitý rozmer výkonu komunálnej politiky. Nielen v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia, ale vôbec pri formovaní verejných politík. Ľudovo povedané, ide o to, aby sa ľudia zúčastňovali na tom, čo sa v rámci mesta deje.*¹⁵*

Positívny ohlas a zapojenie širokej verejnosti, zníženie celkových výdavkov na likvidáciu odpadov a zvýšenie miery separovania odpadov patria medzi elementárne dôvody, pre ktoré sa projektívni partneri rozhodli vybranú verejnú politiku tvoriť spoločne a navyše participatívnym spôsobom, ktorý predpokladá inklúziu všetkých (aj potenciálnych) aktérov do jednotlivých fáz. Rozhodujúcim momentom z pohľadu naštartovania projektivej iniciatívy bola skutočnosť, že pre oboch partnerov predstavuje nakladanie s komunálnym odpadom mimoriadne dôležitú oblasť. V tejto súvislosti sa dá dokonca hovoriť o nadviazaní akejsi prirodzenej spolupráce, pretože zástupcovia združenia prišli s know-how i skúsenosťami, ktoré odovzdali mestu ako aktérovi pôsobiacemu v praxi. Na druhej strane, pre mesto ide o povinnosť a hľadanie široko akceptovateľných a udržateľných riešení prostredníctvom spolupráce so skúseným aktérom, ktorý disponuje aj požadovaným objemom poznatkov, je želaným príkladom vyrovnania sa s výzvami, ktoré pred mestom, ako jednotkou územnej samosprávy zodpovednou za miestny rozvoj, stoja.

Cieľom projektu sa stalo zníženie nákladov na nakladanie s komunálnymi odpadmi pre obyvateľov mesta Partizánske a podpora ekologicky šetrného rozhodnutia pri výkone správy a riadenia v oblasti nakladania s komunálnymi odpadmi v tomto meste. Pridanou hodnotou pilotného projektu bola snaha o zvýšenie zodpovednosti občanov voči svojmu okoliu, mestu i krajine. Primátor mesta Jozef Božik to vystihol takto: *Ľudia by mali precítiť zodpovednosť za krajinu, za územie, kde žijú. Čo ešte musíme zvládnuť, je motivovať občana tak, aby ľudia pristupovali zodpovedne k separovaniu a aby triedili odpad.*¹⁶

Ako už bolo uvedené, problematika správy a riadenia odpadového hospodárstva je v súčasnej dobe veľmi aktuálna. Predchádzanie vzniku nelegálnych skládok, separovanie vyprodukovaného odpadu, kompostovanie biologicky rozložiteľných odpadov, využívanie recyklovateľných a rozložiteľných materiálov (najmä v oblastiach s vysokou koncentráciou obyvateľstva) patria medzi aktivity, ku ktorým sa vedenie mesta Partizánske hlási nielen deklarativným spôsobom, ale chce byť príkladom aj pre iné porovnateľné mestá, ktoré sa vedenie miest a obcí snaží uskutočňovať nielen deklaratórne, ale aj reálne. Prostredníctvom tohto projektu sa mesto a združenie zaviazali svoj postup koordinovať v súlade s princípmi participatívnosti a inkluzívnosti. Navyše, obaja hlavní partneri si uvedomovali, že v tejto

¹⁴ Rozhovory so zástupcami mesta Partizánske a občianskeho združenia Priateľia Zeme – SPZ.

¹⁵ Rozhovory so zástupcami mesta Partizánske a občianskeho združenia Priateľia Zeme – SPZ.

¹⁶ Rozhovory so zástupcami mesta Partizánske a občianskeho združenia Priateľia Zeme – SPZ.

verejnej politike musia prevažovať dlhodobé riešenia, ktoré budú sledovať víziu udržateľnosti. Preto neprekvapuje, že výsledkom ich spolupráce má byť strategický dokument obsahujúci postup, respektíve návrh krokov a potrebných nástrojov, ktoré by mali viesť k zníženiu nákladov na riadenie odpadového hospodárstva (najmä v oblasti nakladania s komunálnymi odpadmi) a súčasne k podpore ekologicky šetrných rozhodnutí pri výkone verejnej správy v tejto oblasti.

Nakladanie s komunálnym odpadom sa týka prakticky každého obyvateľa akejkoľvek obce či mesta. Ak títo majú byť aktívnymi aktérmi pri stanovených riešeniach (napríklad pri zbere a separovaní komunálneho odpadu), je potrebné, aby tieto riešenia považovali za vlastné, respektíve aspoň za prijateľné. Preto je ich vtiahnutie do prípravy relevantných strategických dokumentov i rozhodovania sa o konkrétnych nástrojoch či opatreniach kľúčovou požiadavkou. I v tomto prípade však platí, že populácia žiadneho mesta nie je homogénnym celkom a pri stanovovaní nástrojového mixu je nutné s touto skutočnosťou rátať. Mesto a združenie sa preto rozhodli pracovať s rôznymi cieľovými skupinami, aby sa im podarilo nadviazať spoluprácu so všetkými relevantnými zložkami mestskej populácie a aby žiadna časť obyvateľov mesta nemala pocit vylúčenia či obchádzania. Konečným cieľom je v spolupráci s verejnosťou nastaviť také riešenia nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske, ktoré budú v súlade s aktuálne účinnou legislatívnou úpravou a zároveň budú hospodársky i ekologicky prijateľné a dlhodobo udržateľné.

Projektová dokumentácia predpokladala vypracovanie dvoch hlavných projektových výstupov:

- strategický materiál s názvom *Stratégia nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske na obdobie 10 rokov*;
- manuál k tvorbe tohto strategického materiálu s jasnou metodikou zrealizovaného participatívneho procesu, ktorý bude k dispozícii na využitie v podmienkach iných obcí a miest.

Príprava projektu

Obaja hlavní partneri projektu vstupovali do prípravnej fázy ako skúsení aktéri v oblasti environmentálnej politiky a pre oboch bola riešená téma veľmi dôležitá. Vzhľadom na spomínané skúsenosti, ako aj vzhľadom na odborné kapacity oboch partnerov, prípravná fáza projektu môže byť popísaná ako bezproblémová.

Napríklad, združenie sa k príprave projektu vyjadrilo takto: *Prípravu „Stratégie nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske na obdobie 10 rokov“ začali tento mesiac experti Priateľov Zeme – SPZ. Úlohou Lenky Beznákovej a Branislava Moňoka bude zhodnotiť súčasný stav nakladania s odpadmi v meste a spoločne s ďalšími prizvanými expertmi, ale aj záujemcami z radov verejnosti navrhnúť nový, moderný a efektívny systém. Práve spolupráca miestnej samosprávy a občianskeho združenia, ako aj ambícia zapojiť do tvorby tohto strategického dokumentu čo najširší okruh obyvateľov mesta Partizánske zaradili tento projekt do pilotnej schémy participatívnej tvorby verejných politík Úradu splnomocnenca vlády SR pre*

*rozvoj občianskej spoločnosti.*¹⁷ Z uvedeného vyplýva, že nositeľom hlavnej projektovej idey bolo občianske združenie Priatelia Zeme – SPZ. Mesto, ako predstaviteľ územnej samosprávy, však bolo pripravené a na podnety reagovalo primerane. Pri pohľade na riešenie problematiku pomohlo to, že aj mesto disponovalo požadovanými odbornými kapacitami, keďže vo svojej vnútornej štruktúre má zriadenú vlastnú organizačnú jednotku venujúcu sa dlhodobu správe a riadeniu nakladania s komunálnymi odpadmi. Takéto prostredie prišlo bezproblémovému a jasnému rozdeleniu úloh medzi projektových partnerov, pričom partneri sa nielen rešpektovali, ale zároveň si vzájomne dôverovali a nepochybovali o správnosti zvoleného postupu.

Prípravná fáza realizácie projektu sa dá hodnotiť ako štandardná pre takýto druh medzisektorových projektov. Obaja hlavní partneri sa na začiatku museli oboznámiť s administratívnymi požiadavkami spojenými s touto grantovou schémou a následne si stanovili spoločné ciele a zdefinovali úlohy i zodpovednosti za ich plnenie. Táto fáza v sebe zahŕňala viacero koordinačných a prípravných stretnutí, pričom komunikácia medzi partnermi, ako aj medzi partnermi a Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti bola čulá a bezproblémová. Okrem už spomínaných stretnutí sa intenzívne využívala predovšetkým elektronická komunikácia.

Na pracovných stretnutiach sa zúčastňovali všetci poverení zástupcovia hlavných projektových partnerov, teda Branislav Moňok, Lenka Beznáková, Andrea Bencelová a Beáta Katulincová. Podľa zamerania týchto stretnutí boli na ne prizývaní aj ďalší zamestnanci projektových partnerov, napríklad zamestnanci mzdového oddelenia Mestského úradu Partizánske. Z hľadiska donora bolo dôležité, aby sa v rámci týchto stretnutí pripravili projektoví partneri aj na administratívnu záťaž spojenú s realizáciou tohto projektu. V tomto kontexte sa zamestnanci partnerov zúčastnili na školeniach zameraných na tvorbu pracovných výkazov a administrovania pracovných ciest.

Prvá etapa implementácie (október – december 2017)

Prvá implementačná etapa pilotného projektu sa niesla v duchu prípravy zberu potrebných dát a samotného zberu týchto dát. V rámci prípravy na zber dát bolo rozhodnuté, že konkrétne formy musia rešpektovať identifikované cieľové skupiny a že kapacity združenia musia byť posilnené. Preto boli oslovení študenti v meste Partizánske a tí, ktorí prejavili záujem, mali možnosť zúčastniť sa v druhej polovici septembra 2017 na školení. Obsah školenia sa týkal komunikačných techník a metód (teda napríklad spôsobov oslovenia respondentov, spôsobov očakávaného správania sa a vystupovania v pozícii anketárov a podobne). Súčasťou školenia boli tiež praktické cvičenia, aby si dobrovoľníci-študenti mali možnosť overiť nadobudnuté poznatky priamo v teréne. V neposlednom rade dostali títo študenti tiež meritórne informácie o stave odpadového hospodárstva na Slovensku i v podmienkach mesta Partizánske, aby

¹⁷ Priatelia Zeme – SPZ: Priatelia Zeme – SPZ začínajú s prípravou odpadovej stratégie pre Partizánske. Dostupné z: <https://www.priateliazeme.sk/spz/en/z-nasej-prace/priatelia-zeme-spz-zacinaju-s-pripravou-odpadovej-strategie-pre-partizanske> (20. 9. 2019).

vnímali problematiku zapájania sa obyvateľov mesta i krajiny do separovania aj prostredníctvom konkrétnych údajov.

Plánovaný prieskum bol rozdelený do ôsmich častí, a to vzhľadom na cieľovú skupinu, ako aj vzhľadom na zvolenú formu:

- prieskum medzi náhodne vybranými obyvateľmi mesta priamo v teréne formou krátkych návštev s dotazníkom;
- prieskum medzi širokou verejnosťou formou doručenia dotazníka do poštových schránok domácností;
- prieskum medzi širokou verejnosťou formou doručenia dotazníka deťmi do vlastných domácností (deti mali za úlohu požiadať rodičov o vyplnenie dotazníka a tento mali následne doručiť do škôl, ktoré vyplnené dotazníky postúpili zástupcom združenia);
- prieskum medzi širokou verejnosťou formou zverejnenia dotazníka na internetovej stránke mesta Partizánske;
- prieskum medzi poslancami Mestského zastupiteľstva mesta Partizánske a medzi členmi komisie životného prostredia, dopravy a verejných služieb pri tomto mestskom zastupiteľstve formou doručenia dotazníka;
- prieskum medzi pracovníkmi Mestského úradu Partizánske formou doručenia dotazníka;
- prieskum medzi náhodne vybranými žiakmi v školách v meste Partizánske formou návštevy s dotazníkom;
- prieskum medzi náhodne vybranými podnikateľmi pôsobiacimi v meste Partizánske formou návštevy s dotazníkom.

V priebehu novembra 2017 bola nadviazaná komunikácia zástupcov Priateľov Zeme – SPZ s poslancami mestského zastupiteľstva a vybranou odbornou komisiou zriadenou pri tomto zastupiteľstve. Poslancom i členom komisie, ktorí nie sú zároveň poslancami mestského zastupiteľstva, bol predstavený zámer projektu a jeho aktivity. Oboznámení boli tiež so stavom odpadového hospodárenia v podmienkach mesta Partizánske a s významom ich aktívneho zapojenia do implementácie tohto pilotného projektu. Osobitne bola vyzdvihnutá ich rola vo vzťahu k spracovaniu strategického dokumentu a v tomto kontexte boli vyzvaní, aby sa zapojili do vytváranej pracovnej skupiny. V neposlednom rade boli upozornení aj na skutočnosť, že v dohľadnej dobe im bude distribuovaný dotazník o odpadovom hospodárstve v meste, pričom boli požiadaní o spoluprácu a o jeho zodpovedné a kompletne vyplnenie.

V druhej polovici novembra 2017 boli poslancom Mestského zastupiteľstva Partizánske a členom komisie životného prostredia, dopravy a verejných služieb pri tomto mestskom zastupiteľstve doručené dotazníky. V tom istom čase boli dotazníky doručené aj zamestnancom Mestského úradu mesta Partizánske.

Prieskum vo vzťahu k náhodne vybraným obyvateľom a domácnostiam prebiehal približne do decembra 2017. Realizovaný bol formou krátkych návštev pri bránach záhrad alebo pred dverami domov. Spolupracujúci študenti-dobrovoľníci vystupujúci v pozícii anketárov zbierali dáta v dvojiciach, zástupcovia združenia zbierali dáta ako samostatne vystupujúci anketári.

Podľa plánu mala byť do konca roku 2017 realizovaná aj distribúcia dotazníkov širokej verejnosti a malo dôjsť tiež k začatiu prác na analýze získaných dát. Táto časť aktivít sa však mierne omeškala a bola presunutá do ďalšieho obdobia pokračovania projektovej implementácie. Partneri sa pri tom odvolávali na nižšiu spoluprácu zo strany zástupcov mesta Partizánske, pretože Mestský úrad mesta Partizánske v danom čase ešte nemal podpísanú zmluvu o realizácii tohto pilotného projektu s donorm (teda s Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti) a v danej etape nečerpal finančné prostriedky z grantovej schémy.¹⁸

Organizátor a odborný garant Generálny partner

 Priatelia Zeme
SPZ

 JRK

PRIATELIA ZEME – SPZ VÁS POZÝVAJÚ
NA 3. ROČNÍK ODBORNEJ KONFERENCIE

BIOLOGICKY ROZLOŽITELNÉ ODPADY

ktorá sa uskutoční v dňoch
15. – 16. novembra 2017 v Agroinštitúte Nitra

Obrázok č. 2: Pozvánka na konferenciu, kde odznela prezentácia informujúca o projekte¹⁹

Už v tejto etape projektovej implementácie boli naštartované diseminačné aktivity a informačná kampaň. Okrem zverejnenia viacerých informačných statusov prostredníctvom

¹⁸ Sumarizačná správa za podaktivitu 1 k výročnej monitorovacej správe za rok 2017: Pilotná schéma participatívnej tvorby verejných politík (obdobie: 15. apríl – 31. december 2017). Spracovala: B. Gindlová.

¹⁹ Priatelia Zeme – SPZ: 3. ročník konferencie "BIOLOGICKY ROZLOŽITELNÉ ODPADY". Dostupné z: <https://www.priateliazeme.sk/spz/akcie/3-rocnik-konferencie-biologicky-rozlozitelne-odpady> (30. 9. 2019).

sociálnych sietí oboch partnerov bol pilotný projekt (najmä jeho partnerstvo, ciele a plánované aktivity) prezentovaný aj prostredníctvom:

- informačného stánku a prednášky na festivale Ekotopfilm-Envirofilm, ktorý sa konal v meste Partizánske;
- prostredníctvom prezentácie Lenky Beznákovej (Priatelia Zeme – SPZ) na tému Participácia verejnosti pri tvorbe stratégie nakladania s KO v Partizánskom, ktorá odznela na 3. ročníku celoslovenskej konferencie Biologicky rozložiteľné odpady.²⁰

V decembri 2017 sa začal pripravovať časový harmonogram verejných stretnutí s ostatnými zainteresovanými aktérmi. Okrem toho bola pozornosť venovaná aj príprave distribúcie dotazníkov širokej verejnosti, a to tak, aby sa dobehol mierny časový sklz, ktorý nastal v priebehu tejto implementačnej etapy.

Druhá etapa implementácie (január 2018 – jún 2019)

Počas tejto etapy implementácie boli uskutočnené viaceré terénne zbery dát. Napríklad, už v priebehu prvého štvrtroka 2018 (konkrétne dňa 19. marca 2018 a 20. marca 2018) boli organizované dve verejné stretnutia s obyvateľmi mestskej časti Štrkovec, na ktorých partneri projektu zbierali podnety a pripomienky od časti obyvateľov.

Na pôde Mestského úradu Partizánske bolo zorganizované pracovné stretnutie za účasti zástupcov spolupracujúcich projektových partnerov so zástupcami obchodnej spoločnosti JRK Waste Management, s. r. o. Predmetom tohto stretnutia bola snaha o zavedenie nového systému evidencie využitia smetných nádob, pričom táto téma ostala otvorená a na stretnutí nebolo prijaté žiadne záväzné rozhodnutie.

Do začiatku letného obdobia roku 2018 sa uskutočnili aj ďalšie verejné stretnutia s obyvateľmi mesta Partizánske. Súčasťou stretnutí boli tiež prezentácie a školenia v oblasti používania malých rodinných kompostární. Zaujímavosťou týchto stretnutí bol zvýšený záujem zo strany obyvateľov mesta o aktivity združenia a mesta v oblasti nakladania s komunálnymi odpadmi. Dá sa predpokladať, že tento zvýšený záujem bol vyvolaný okrem iného pokračovaním informačnej kampane a propagačných projektových aktivít.

Jesenné obdobie bolo venované najmä dokončovaniu zberu dát v teréne, a to v prostredí škôl, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti mesta, ale tiež vo vybraných častiach mesta, ako i prostredníctvom elektronických dotazníkov. Vytvorená pracovná skupina sa venovala najmä spracovaniu dát dovtedy realizovaných prieskumov pre potreby materiálu, ktorý niesol označenie: Analýza súčasného stavu odpadového hospodárstva v meste Partizánske.

K zvýšeniu povedomia verejnosti o prebiehajúcej implementácii tohto pilotného projektu prispievala prebiehajúca informačná kampaň. Táto sa neobmedzovala iba na tradičné formy informovania (napríklad prostredníctvom článkov v lokálnych periodikách alebo prostredníctvom špeciálneho vydania lokálneho spravodaja, ktorý obsahoval všetky

²⁰ Priatelia Zeme – SPZ: 3. ročník konferencie BIOLOGICKY ROZLOŽITELNÉ ODPADY. Dostupné z: <<https://www.priateliazeme.sk/spz/akcie/3-rocnik-konferencie-biologicky-rozlozitelne-odpady>> (30. 9. 2019).

relevantné informácie), ale propagácia projektu prebiehala aj za využitia novších informačných nástrojov. Typickým príkladom sú propagačno-informačné relácie publikované prostredníctvom mestskej televízie za využitia kanálu Youtube.²¹

Celkovo sa v tejto implementačnej etape využili pomerne rozmanité formy zberu dát (zber prebiehal prostredníctvom dotazníkov, ktoré boli vyplňané za prítomnosti a asistencie anketárov i bez ich prítomnosti). Pokiaľ ide o konkrétne formy, hlavní projektoví partneri (a predovšetkým zástupcovia občianskeho združenia Priatelia Zeme – SPZ v spolupráci so študentmi-dobrovoľníkmi) realizovali tieto aktivity:

- osobné návštevy domácností v dvoch mestských častiach so zástavbou rodinných domov, kde boli distribuované dotazníky aj informačné letáky;
- distribúcia dotazníkov a informačných letákov na ulici v dvoch mestských častiach so sídliskovou zástavbou (bytové domy);
- sedem verejných prednášok, na ktorých sa zúčastnilo spolu približne 480 osôb;
- distribúcia elektronického dotazníka prostredníctvom internetových stránok a sociálnych sietí (Facebook) projektových partnerov;
- informačný stánok a vystúpenie počas filmového festivalu Ekotopfilm-Envirofil;
- prieskum na školách, ktorý pozostával z:
 - ankiet o poznatkoch žiakov o odpadoch (tieto boli spojené s prednáškami o triedenom zbere);
 - distribúcie takzvaných rodinných dotazníkov o poznatkoch o odpadoch, ktorý bol určený pre deti a ich zákonných zástupcov;
 - rozhovorov s riaditeľmi škôl o možných nástrojoch na motivovanie žiakov k triedeniu odpadov;
- diskusia na stretnutí so záhradkármi v meste Partizánske;
- diskusia na stretnutí s riaditeľmi škôl v meste Partizánske;
- diskusia na stretnutí s podnikateľmi v meste Partizánske;
- sedem stretnutí spojených s diskusiou s členmi komisie životného prostredia, dopravy a verejných služieb pri Mestskom zastupiteľstve mesta Partizánske;
- päť stretnutí pracovnej skupiny k príprave plánovanej stratégie.²²

Ukončenie projektu, jeho dopad na prax a replikovateľnosť v iných podmienkach

Dňa 19. augusta 2019 sa v priestoroch Mestského úradu mesta Partizánske konalo predstavenie zistení prieskumu medzi obyvateľmi mesta Partizánske, ktorý realizovali obaja hlavní projektoví partneri. Týmto podujatím sa uzatvoril tento pilotný projekt. Zúčastnili sa na ňom nielen zástupcovia hlavných projektových partnerov a Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, ale tiež odborná verejnosť pozostávajúca z primátorov,

²¹ Propagačno-informačné relácie o dianí v meste Partizánske šírené prostredníctvom kanálu Youtube. Dostupné z: <<https://www.youtube.com/watch?v=PEhMO4dw6Eo>>; 5 min., 10 s. (30. 9. 2019)/ <<https://www.youtube.com/watch?v=H1tBGw25YmM>>; 10 min., 22 s. (30. 9. 2019).

²² Moňok, B. – Beznáková, L. 2019. Analýza súčasného stavu nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske. Bratislava: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

starostov a zamestnancov jednotiek územnej samosprávy z viacerých slovenských miest a obcí.

Obrázok č. 3: Účastníci prezentácie zistení prieskumu konanej v Partizánskom²³

Odpovede v rámci dotazníkového prieskumu boli získané od 1762 obyvateľov mesta Partizánske, od 9 poslancov jeho mestského zastupiteľstva a tiež od 11 zamestnancov jeho mestského úradu. Výsledky poukázali na vyššiu mieru triedenia v podmienkach domácností obývajúcich rodinné domy v porovnaní s triedením zo strany domácností obývajúcich bytové domy. Oba druhy domácností sa však zhodujú v miere nespokojnosti s aktuálnym stavom v oblasti zvozu komunálneho odpadu (ide o asi jednu tretinu všetkých domácností). Zhoda nastala aj v tom, že väčšina obyvateľov vníma nedostatočný prístup k potrebným informáciám. Jednoznačne najdôležitejšou časťou dotazníkového prieskumu z hľadiska participatívnej tvorby príslušnej verejnej politiky bolo zozbieranie podnetov a návrhov od zainteresovaných aktérov na zlepšenie aktuálneho stavu v oblasti nakladania s komunálnym odpadom. Celkovo sa zozbieralo približne 1500 návrhov, respektíve podnetov, pričom dominovali tieto návrhy:

- zvýšenie komfortu zberu odpadov,
- zvýšenie frekvencie zberu vytriedených zložiek odpadov,

²³ Z denníkov pilotnej schémy – August 2019. Zverejnené dňa 6. 9. 2019. Dostupné z: https://www.minv.sk/?ros_np_participacia_z-dennikov&sprava=z-dennikov-pilotnej-schemy-august-2019 (30. 9. 2019).

- intenzívnejšia distribúcia potrebných informácií o odpadoch a nakladaní s nimi,
- zavedenie nástrojov ekonomickej motivácie pre tých, ktorí triedia odpad,
- zavedenie pravidelnej kontroly triedenia odpadu,
- podpora kompostovania a zber biologických odpadov aj v častiach s bytovou zástavbou,
- zavedenie triedenia odpadu na všetkých školách a v podnikoch pôsobiacich na území mesta,
- zmena otváracích hodín zberného dvora.²⁴

Obrázok č. 4: Zástupcovia partnerských subjektov i donora na podujatí k predstaveniu zistení prieskumu konaného v Partizánskom²⁵

Všetky tieto zistenia sa stali podkladom pre materiál označený ako Analýza súčasného stavu nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske. Jeho autormi boli Branislav Moňok a Lenka Beznáková. Analýza je jedným z hlavných výstupov tohto projektu, pričom je podľa projektovej dokumentácie považovaná aj za podklad na spracovanie strategického materiálu pod názvom „Stratégia nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske na obdobie

²⁴ Moňok, B. – Beznáková, L. 2019. Analýza súčasného stavu nakladania s komunálnymi odpadmi v meste Partizánske. Bratislava: Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti.

²⁵ Z denníkov pilotnej schémy – August 2019. Zverejnené dňa 6. 9. 2019. Dostupné z: https://www.minv.sk/?ros_np_participacia_z-dennikov&sprava=z-dennikov-pilotnej-schemy-august-2019 (30. 9. 2019).

10 rokov“ a na prípravu manuálu obsahujúceho metodiku použitého participatívneho procesu.

Projektoví partneri sa už v príprave pilotného projektu stavali k jeho plánu tak, aby bol replikovateľný inými mestami a obcami na Slovensku. Vďaka vydarenej spolupráci a dosiahnutým výstupom je možné konštatovať, že projekt môže slúžiť ako príklad dobrej praxe. Ponúka totiž iným jednotkám územnej samosprávy akýsi návod na to, ako pracovať so širokou verejnosťou pri vysoko aktuálnej téme a ako vtiahnuť rôznych zainteresovaných aktérov do plnenia spoločných cieľov. Ako kľúčové momenty vydareného a zmysluplného partnerstva vedúceho k splneniu cieľov sa javia tieto prvky: voľba vhodného projektového partnera (v tomto prípade išlo o medzisektorové partnerstvo), vzájomná dôvera, rešpekt a správne odhadnutie vlastných kapacít i potrieb, vyjasnenie priorít a ich formulácia vo vzťahu k partnerovi a tiež plnenie zverených úloh a poskytovanie primeranej spätnej väzby.

Zhodnotenie vybraných prvkov participatívnej tvorby verejných politík

Projektoví partneri postavili svoju spoluprácu v tomto projekte na dlhodobej pozitívnej skúsenosti vyplývajúcej z rôznych kooperatívnych aktivít, ktoré realizovali v minulosti. Táto im pomohla nielen pri vzájomnom porozumení, ale zároveň vytvorila obsahový rámec, na ktorý tento pilotný projekt nadviazal.

Vzájomné poznanie sa hlavných partnerov prispelo k skráteniu adaptačného obdobia na minimum. Žiadny z partnerov nepotreboval prakticky žiadnu špecifickú prípravu na oboznámenie sa s prioritami druhého partnera. Rovnako boli partneri oboznámení s preferovanými formami komunikácie, ako aj s tým, čo môžu jeden od druhého očakávať v oblasti plnenia pracovných úloh. V tejto súvislosti neprekvapuje, že medzi hlavnými partnermi panovala vzájomná dôvera od začiatku prípravy tohto projektu až po jeho formálne ukončenie.

Realizáciu plánovaných aktivít možno vyhodnotiť ako stopercentnú. Výnimkou bol malý časový sklz, ktorý nastal v prvej implementačnej etape, no partnerom sa podarilo tento malý deficit napraviť. Kvalitné naplánovanie projektových aktivít vyplývalo z bohatých skúseností mesta i združenia v oblasti nakladania s komunálnym odpadom. Partneri si rozdelili úlohy tak, ako to zodpovedalo ich možnostiam a preferenciám. Nositeľom projektovej idey bolo síce združenie, no mesto sa mu snažilo primerane sekundovať. Počas realizácie projektu sa využívalo striedavé líderstvo pri plnení zvolených úloh. Zatiaľ čo v prípade združenia išlo o obsahové líderstvo, mesto bolo skôr organizačným lídrom. Inými slovami, platí, že v prípade tvorby analýzy, ako jedného z výstupov projektu, malo líderskú pozíciu občianske združenie Priatelia Zeme – SPZ, keďže disponovalo príslušným know-how v oblasti tvorby obdobných analýz i súvisiaceho zberu dát. Naopak, mesto Partizánske bolo lídrom v prípade takých úloh, akými boli zabezpečovanie vhodných priestorov, poskytovanie kontaktov na obyvateľov, organizácia pracovných stretnutí a podobne. Spolupráca partnerov bola aj vďaka týmto skutočnostiam prakticky bezproblémová.

Vzhľadom na plánované vynaloženie energie i času boli očakávania oboch projektových partnerov i hlavného donora pomerne vysoké. Pozitívom je, že plánované výstupy boli dosiahnuté, pričom nešlo iba o formálne splnenie plánovaných výstupov, ale tieto výstupy priniesli už v priebehu implementačnej fázy projektu prvé pozitívne účinky. Napríklad, projektoví partneri mali záujem o zvýšenie osvedy medzi obyvateľmi mesta v oblasti nakladania s komunálnym odpadom a zodpovedného správania sa k svojmu bezprostrednému okoliu. Už na verejných diskusiách sa podarilo vzbudiť medzi účastníkmi-

-obyvateľmi mesta veľkú pozornosť a títo obyvatelia sami nadobudli pocit, že separácia a kvalitné odpadové hospodárstvo sú jednou z najdôležitejších oblastí verejných služieb, ktoré sú v kompetencii miest a obcí na Slovensku. Účastníci týchto stretnutí prejavovali tiež záujem o bytové kompostárničky, ktoré by podľa vlastných slov radi využívali. Otázkou však ostáva, aký dopad prinesie tento pilotný projekt v dlhodobom časovom horizonte, a teda nakoľko je deklarovaná zmena v myslení obyvateľov udržateľná. Tu sa hlavná úloha vo veľkej miere presúva do rúk samosprávy, ktorá aj na základe skúseností z tohto pilotného projektu mala možnosť zistiť, že vo vzťahu k obyvateľstvu je potrebné konať proaktívne a že participácia a inklúzia v rozhodovacích procesoch majú svoj zmysel. Tvorba strategického materiálu prebehla za účasti veľkého množstva aktérov, čo je v reáliách slovenských miest pozitívnou deviaciou a veľkým prínosom pre prax tvorby verejných politík v podmienkach územnej samosprávy.

Komunikácia medzi projektovými partnermi prebiehala štandardne. Využívali sa nástroje elektronickej i telefonickej komunikácie, no veľa vecí sa riešilo aj na niekoľkých pracovných stretnutiach.

V zásade platí, že projektoví partneri sa stretli pri realizácii projektu iba s dvoma komplikáciami. Prvou z nich bola neúmerná administratívna záťaž súvisiaca s vykazovaním práce, na ktorú poukazovali predovšetkým zástupcovia združenia. Do úvahy pri tom brali objem poskytnutého grantu. Ako uviedli: *V minulosti sme pracovali na mnohých projektoch financovaných z rôznych typov grantových schém, ale komplikovanú administratívu sme zvyčajne zažili iba pri väčších projektoch. Pri vstupe do tohto projektu sme nerátali s tým, že bude vyžadované také množstvo energie na vyplňanie rôznych pracovných výkazov a monitorovacích správ, pretože vzhľadom na výšku poskytnutého grantu sa nám množstvo takto vynaloženej energie zdá neprimerané.*²⁶

Druhý problém sa objavil už prvej etape implementácie projektu. Bolo ním omeškanie platby zo strany Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti v prospech Mestského úradu mesta Partizánske. K tejto situácii však došlo najmä kvôli spôsobu refundácie výdavkov v rámci grantovej schémy zo strany Ministerstva vnútra SR (táto grantová schéma bola financovaná podľa pravidiel pre poberateľov financií z operačného programu Efektívna verejná správa). Bez ohľadu na túto skutočnosť zamestnanci mesta vnímali túto situáciu ako mierne demotivujúcu: *Na jednej strane sa od nás očakával výkon projektových*

²⁶ Rozhovory so zástupcami mesta Partizánske a občianskeho združenia Priatelia Zeme – SPZ.

úloh v súlade s projektovým plánom, na druhej strane pre nás nebolo príjemné nevedieť, kedy budeme za našu prácu zaplatení.²⁷

²⁷ Rozhovory so zástupcami mesta Partizánske a občianskeho združenia Priatelia Zeme – SPZ.